

POVZETEK VSEBINE PREDAVANJA O STRATEŠKIH NAČRTIH DOSTOPNOSTI

18.10.2019 je direktorica Zavoda DOSTOP, Andreja Albreht, na delovnem sestanku predstavnikov Medobčinskih društev, ki je bil organiziran v prostorih Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije, predstavila načine **SODELOVANJA SLEPIH IN SLABOVIDNIH PRI PRIPRAVI OBČINSKIH STRATEŠKIH NAČRTOV DOSTOPNOSTI (SND)**. Za pripravo Načrtov dostopnosti se odloča čedalje več občin, saj želijo zagotoviti dostopnost prostora, informacij in storitev za vse prebivalce. Občine so predvsem motivirane zaradi tega, ker z izdelavo strateških načrtov dobijo nekatere »odpustke« v zvezi z dostopnostjo pri urejanju zunanjih površin, kot je opredeljeno v Gradbenem zakonu (opisano v nadaljevanju).

Namen predavanja je bil, da se slepe in slabovidne člane Medobčinskih društev seznanijo z vsebino načrta in z načini za aktivno vključevanje v procese prostorskega načrtovanja. Strateški načrti dostopnosti so način, ki lahko omogoči doseganje dobrih rezultatov, saj se jih pripravlja v sodelovanju s predstavniki vseh reprezentativnih invalidskih organizacij.

KAJ JE STRATEŠKI NAČRT DOSTOPNOSTI (SND)?

Strateški načrti dostopnosti (SND) je razumljiv in konkreten načrt, v katerem so predstavljeni ukrepi, ki lahko omogočijo dostopnost do prostora, informacij in storitev za vse ljudi. V načrtu so podrobneje predstavljene tudi zahteve v zvezi z zagotavljanjem dostopnosti za slepe in slabovidne ljudi. V načrtu so lahko obravnavane naslednje vsebine: dostopnost prostora, dostop do informacij in dostop do storitev. Vse te tri sklope je (sploh pri slepih in slabovidnih) treba povezati in jih načrtovati skupaj, saj šele tako lahko zagotovimo ustrezno raven dostopnosti. Če ena od vsebin manjka, o dostopnosti (še) ne moremo govoriti.

Pomemben del strateškega načrta so Smernice za zagotavljanje dostopnosti zunanjih površin, ki so določene z 22. členom Gradbenega zakona. Če jih občina sprejme, lahko skupaj z lokalnimi uporabniki določi drugačen način reševanja dostopnosti, kot je določen v zakonodaji. Primer: slepi in slabovidni, ki zastopajo interese lokalnih uporabnikov z okvarami vida, se v neki občini lahko odločijo, da taktilne oznake niso potrebne v vsaki vasi, vendar pa

so nujne na vseh avtobusnih postajališčih, pri pomembnih stavbah (kot je na primer zdravstveni dom). V zameno za to, ker občini ni treba delati oznak tam, kjer te niso potrebne, se lahko uporabniki z občino dogovorijo, da raje ta sredstva namenijo na primer dostopnosti vizualnih informacij (kot je povečanje napisov, oprema s kontrastnimi trakovi na določenih točkah in podobno). Na ta način se sredstva porabljajo tam, kjer je to nujno.

KAKO POTEKA IZDELAVA STRATEŠKEGA NAČRTA DOSTOPNOSTI?

Občina izbere pripravljavca načrta, ki je zadolžen za oblikovanje strokovne skupine. V strokovno skupino so povabljeni predstavniki občine in predstavniki reprezentativnih invalidskih organizacij. V prvi fazi priprave načrta opravijo člani strokovne skupine terenski ogled, kjer opredelijo ovire, nevarne situacije, pomanjkljivosti, preverijo pa tudi, kje tečejo najustreznejše poti skozi kraj do nekega cilja. Cilj so objekti in območja v javni rabi, ki jih opredelijo člani strokovne skupine. Najpogosteje so ti objekti zdravstveni domovi, razni centri, parki, torej vsi objekti, ki jih prebivalci nekega kraja najpogosteje uporabljajo.

Do teh objektov in območij se v naslednji fazi priprave načrtov izdela tako imenovane **varne (dostopne) poti**. Varna pot je sklenjena pot brez ovir, ki omogoča gibanje slepega ali slabovidnega do cilja – izbranega objekta ali območja. Kot izhodišča varnih poti so določene postaje javnega potniškega prometa. Od teh postaj naj bi bil zagotovljen neoviran dostop do vseh opredeljenih objektov in območij.

Dostopnost do informacij se pripravi po terenskem ogledu. Pripravljavec načrta mora pregledati objekt in poiskati rešitve v zvezi z zagotavljanjem dostopnosti. Preveriti je potrebno dostop do vhoda in do prve informacijske točke oziroma do točke, kjer lahko obiskovalec pride do storitve (informacijski pult, recepcija, sprejemna pisarna itd.).

Dostopnost se preverja na način, ki lahko omogoča dostopnost do storitve za vse ljudi. Za slepe in slabovidne ljudi je ob tem še zlasti pomembno, da so zaposleni na informacijah usposobljeni za podajanje informacij slepim in slabovidnim, da jih znajo pospremiti do posamezne pisarne, pomagati pri izpolnjevanju dokumentov in podobno. Ob tem je zelo pomembna tudi dostopnost informacij. Te morajo biti predstavljene na način, da so dostopne vsem, da so vidne, da omogočajo orientacijo po prostoru...

Pomembno je, da se v strateškem načrtu opredeli tudi načine izvajanja načrta – kako bo občina zagotavljala izvajanje in finančna sredstva, kako bo pripravila akcijski načrt, na kakšen način bo skrbela za nadzor nad izvajanjem itd. Le tako so rezultati lahko res vidni v praksi. Ko je strateški načrt zaključen, se lahko začne priprava akcijskega načrta. Pri pripravi akcijskega načrta je pomembno, da se občina zaveže k odpravi pomanjkljivosti in da časovno opredeli, v kakšnem roku bo zagotovila izdelavo varnih poti. Akcijski načrt mora biti potrjen s strani vseh članov strokovne skupine oz. sveta za invalide, če je ta vzpostavljen.

KAKO SE LAHO SLEPI IN SLABOVIDNI AKTIVNO VKLJUČIJO V PROCES PRIPRAVE STRATEŠKEGA NAČRTA DOSTOPNOSTI?

Pogosto se zgodi, da se občina sama odloči za izdelavo smernic v skladu z Gradbenim zakonom. Takrat pozove društva, naj sodelujejo v strokovni skupini. Pomembno je, da se takrat vodstva društev odzovejo, saj bo v nasprotnem primeru občina lahko sprejela nekoliko nižane standarde. Smiselno je, da takrat društva spodbudijo občino, da se hkrati s smernicami naredi celoten Strateški načrt (torej tudi poglavja o dostopnosti informacij in storitev, ki sicer zakonsko niso obvezujoča). Večinoma pa tudi invalidska društva samoiniciativno pozovejo občino k pripravi Strateškega načrta in smernic ter tako spodbudijo občino k hitrejšemu izvajanju ukrepov s področja dostopnosti.

Predlagamo, da vsa Medobčinska društva določijo člane, ki so zainteresirani za sodelovanje pri pripravi Strateških načrtov dostopnosti. Člani, ki bodo sodelovali pri pripravi načrtov, morajo zastopati interese vseh slepih in slabovidnih. Primerno je, da ima vsako društvo eno osebo, ki je usposobljena, da sodeluje pri postopkih sprejemanja strateških načrtov (se seznanijo s standardi, načini sodelovanja s svetovalci za dostopnost itd.). Ta oseba potem lahko sodeluje v strokovnih skupinah v različnih občinah, pregleduje dokumentacijo, sodeluje na sestankih in razpravah. Po potrebi v posameznih občinah vključi predstavnike, ki želijo sodelovati in bolje poznajo probleme posamezne občine ter lažje podajajo komentarje na konkretne situacije. Na ta način so rezultati praviloma najboljši. Pomembno je, da se v pripravo načrta vključijo tako slepi kot tudi slabovidni, saj se zahteve glede zagotavljanja dostopnosti nekoliko razlikujejo. Člani, ki se vključijo v postopek priprave, so lahko v tudi

nadaljevanju aktivni tako, da spremljajo, ali občina tudi v praksi izpolnjuje zaveze, ki so določene v Strateškem načrtu dostopnosti.

V Zavodu DOSTOP imamo veliko izkušenj v zvezi s pripravo Strateških načrtov dostopnosti. Člani Medobčinskih društev se lahko obrnete na nas, da vam pomagamo in odgovorimo na vprašanja, vezana na zagotavljanje dostopnosti. Pišete nam lahko na naslov zavod.dostop@gmail.com. Na nas se lahko obrnete tudi v primeru, ko v vaši občini izvajajo ureditve, na primer taktilne oznake, ki niso izdelane tako, da omogočajo ustrezno uporabo. V Zavodu DOSTOP se bomo v teh primerih povezali z občino, da preprečimo izvajanje neustreznih rešitev. Na nas se lahko obrnete tudi v primeru, ko opazite, da občina »nima posluha« za zagotavljanje dostopnosti. V tem primeru bomo občino spodbudili, da ravna v skladu s slovensko zakonodajo.